

UNHA ALTERNATIVA LOCAL E COOPERATIVISTA NO EIDO DAS TELECOMUNICACIÓNS: A EXPERIENCIA DE SESTERIO NO MORRAZO.

Miguel MARTÍNEZ LÓPEZ
Sociólogo

Descríbese o proceso de creación da cooperativa de TV por cable Cabo TV Sesteiro S.Coop., no Morrazo (cooperativa que agrupa máis de 1100 lares socios). Analízase o valor da unión e o papel dos conflitos e do seu estilo de tratamento e resolución no proceso inicial de consolidación. Resáltase o carácter moi singular desta forma de abordar as telecomunicacións e mais na importancia estratéxica para unha bisbarra de contar con soportes organizativo-empresariais locais e democráticos no eido das telecomunicacións. Esbózase o papel do técnico nos movementos sociais e populares, cunha misión e código de conducta diferente do técnico tecnócrata ou do técnico servidor do poder.

1. As novas fronteiras espaciais e sociais que trazan os mercados globais das telecomunicacións.

Para comprende-la experiencia concreta que imos analizar, encol da creación dunha cooperativa de consumo de servizos de telecomunicación na bisbarra do Morrazo, convén antes coñecer-los ámbitos xerais que a enmarcan. O que tratarei de argumentar é que esa iniciativa veciñal constitúe unha experiencia singular, e probablemente única en todo o Estado, de resposta social a unha mercantilización progresiva do mundo da comunicación pública e das tecnoloxías que a fan posible.

Unha resposta social, sen embargo, pode tomar distintas direccións: por exemplo, en vistas a conservar ou incrementa-lo carácter de servizo público que deben te-las comunicacións e o deber das institucións estatais en prover e garantir ese servizo; pero tamén pode ir orientada a conseguir unha maior autonomía comunitaria e local na xestión dos distintos servizos de telecomunicacións que se están a espallar rapidamente. A creación da cooperativa Sesteiro xurdiu nesta última dirección e os colectivos comunitarios que a animaron en cernes foron, cáseque na súa totalidade, asociacións veciñais cunha consolidada tradición organizativa que, en principio, se fixaron en defender o dereito de uso da televisión como motor das novas iniciativas.

O espazo do *libre* mercado está dominado por unhas poucas empresas multinacionais en cada sector e os novos espazos tenden a concentra-las **comunica-**

cións audiovisuais (coa televisión vía satélite como baluarte), as **telefónicas** (introducindo a velocidade da fibra óptica) e as **informáticas** (coa expansión da microelectrónica e as redes de conexión tipo *internet*).

Nos Estados Unidos hai moitos anos que existe un mercado bastante liberalizado de telecomunicacións, polo que tanto a telefonía como a televisión, por ondas e por cable, era ofrecida por múltiples empresas ás que os clientes se abonaban pagando cotas periódicas. Coa integración dos servicios multimedia e coa descentralización mundial da produción, precisan recablear de novo todo o país e orienta-las autopistas da comunicación ou "redes de servicios completos" cara un modelo de televisión interactiva que dea servicios fundamentalmente de lecer á cidadanía e de organización productiva ás empresas¹. Unha multinacional como Time Warner está espallando o seu liderato neste eido integrando a empresas xaponesas como Toshiba e Itochu, así como a compañías de teléfonos como US West e AT & T. A empresa resultante, TW Cable, experimenta coa televisión interactiva en cada casa instalando gratuitamente un sistema con ordenador, telemando, impresora a color e unha consola de xogo de gamma alta. Estas redes por cable dan un servicio de televisión á carta (cine, noticias doutras multinacionais como CNN, ABC e NBC...), controlan milimetricamente cada elección da audiencia (o que volve caducas as estatísticas de medición de audiencias) e a publicidade se transforma en sponsorización e publirreportaxes. Posto que todas estas infraestructuras requiren grandes investimentos económicos, a maioría de empresas concéntranse en macroempresas e os pequenos operadores por cable morren ou son absorbidos.

Tanto Time Warner como US West e TCI, outro gran operador norteamericano, participan nalgún dos 15 grandes consorcios de cable constituídos ou en vías de constitución en España. Outros investidores estranxeiros son United International Holding, Philips, Mercury e Bell Canadá². De feito, en Europa hai anos que se moven os fíos para responder ós retos dos espacios de comunicación creados polos mercados norteamericano e xaponés. Responder no sentido de participar na "revolución da información", integrarse nos mercados xa abertos e abrir uns novos.

O que se pretendía dende a Unión Europea e dende o goberno socialista (co ex-ministro Borrel á cabeza do movemento), era seguir ese modelo e liberalizar totalmente as telecomunicacións, non só a televisión por cable, ondas ou satélite, senón, principalmente, a telefonía, xa que este é o servicio que máis éxito ten en canto a uso (a televisión o ten en canto a control social, informativo e político). **Liberalización** significa aquí potenciar con diñeiro público os investimentos privados en telecomunicacións e eximir ás empresas que desenvolvan as auto-

1.- Y. Eudes, (1994), 'Los milagros de la televisión interactiva', en *Le Monde Diplomatique*, 26/1/96.

2.- J. F. Beaumont, *El País*, 24/12/94.

pistas comunicativas de calquera obriga de dar servicios sociais e universais a toda a poboación en termos de igualdade.

En 1993 o Libro Branco de Delors sobre "Crecemento, Competitividade e Emprego" presentado na Comisión Europea marcaba o obxectivo de investir en redes de telecomunicación a un nivel equivalente ós investimentos desexables para redes de transporte e enerxía, e para proxectos medioambientais, pero deixando que fosen as empresas privadas quen financiasen esas actividades³. En 1994 aprobouse pola UE o Informe Bangemann e pouco despois o Libro Verde sobre a Liberalización de Infraestructuras de Telecomunicacións que integraba as recomendacións dos dous informes anteriores. Con eles pretenden que os Estados europeos deixen de monopoliza-la telefonía e que se creen novos postos de traballo no sector servicios. Pero isto acarreta graves prexuízos sociais:

- non se garante o acceso da maioría da poboación a servicios básicos de telefonía e, moito menos, a servicios integrados do cable multimedia;
- buscando o beneficio privado quedarán zonas xeográficas e sociais sen cubrir por falla de interese económico para as empresas operadoras;
- os servicios só serán máis baratos para as empresas, pero non necesariamente para os usuarios, xa que os custos dos servicios de cable (as tarifas) só serán máis baratos onde máis competencia e negocio existan;
- os antigos monopolios estatais, como Telefónica, pasarán a xuntarse con outros ex-monopolios vendidos polos Estados de todo o mundo a prezos de saldo, e constituíndo oligopolios.
- a liberalización das telecomunicacións non crea máis emprego a medio prazo, xa que as novas empresas operadoras sempre crean menos emprego có que foi destruído nas antigas operadoras (de telefonía e televisión, principalmente) e noutros servicios non realizados antes por cable (librerías, editoriais, distribución discográfica, etc.), segundo descubren os informes da UIT (axencia de telecomunicacións da ONU) para os casos de EEUU, Xapón e Reino Unido entre 1983 e 1992.

En España o goberno conservador adiantou nun ano a privatización de Telefónica, prevista en principio para 1998, levando adiante este novo envite á calidade de vida no eido da telecomunicación. Xa a finais dos anos 80 puidemos asistir a un crecemento dos investimentos estatais e paraestatais en telecomunicacións equivalentes ós investimentos estatais en infraestructuras de transporte terrestre, marítimo e aéreo, nunha etapa na que ademais medraron enormemente este últimos investimentos, e o seu impacto medio ambiental⁴. Nestes anos aumentan tamén enormemente as tarifas telefónicas locais e descenden as de longa distancia como as internacionais, que son as máis usadas polas empre-

3.- Estes datos e os seguintes en: J.Navascués, (1995), 'La sociedad ante los cambios en las telecomunicaciones', en *Viento Sur*, n°20.

4.- R. Fernández Durán, *La explosión del desorden*, Fundamentos, Madrid, 1993, p.207.

sas. Tamén durante estes anos fanse imprescindibles custosas infraestructuras como, por exemplo, a Rede Dixital de Servicios Integrados mediante fibra óptica e as centrais de telefonía móbil, que benefician fundamentalmente ás comunicacións corporativas (entre grandes empresas e centros de decisión) e a usuarios con maiores ingresos. Estas infraestructuras son pagadas en parte do erario público e agora estanse a privatizar (Telefónica, Retevisión, etc.), seguindo a tendencia mundial marcada nas institucións liberalizadoras do Banco Mundial, do Fondo Monetario Internacional e do GATT (Acordo Xeral sobre Comercio e Aranceis).

De feito, detrás do atractivo da TV por cable, quen se vai levar o gato á auga (as maiores cotas de mercado e beneficios) son o resto de **teleservicios** (telecompra, telemedicina, telebanco, etc.). O espazo das telecomunicacións chegou a ser nestas dúas últimas décadas un espazo conflictivo onde o Estado pretendía liberarse da *carga* de ofrece-los servicios públicos neste eido, os grupos empresariais en rápida constitución e crecemento presionaban para asegura-la rendibilidade dos espazos que ían abrindo e un amplo baleiro legal permitía o xurdimento de numerosas iniciativas sociais e comunitarias de todo tipo (rádios libres, vídeos comunitarios, televisións locais, televisións por cable vía satélite, etc.).

A partir da Lei 31/1987 organizouse parte do sector das telecomunicacións que, máis ca resolver, daría lugar a distintos conflitos sociais ata entón inmanexables como o de adxudicación de emisoras de radio (do que quedaron excluídas numerosas iniciativas libres que existían antes e se descentralizou localmente o proceso de adxudicación producíndose un gran clientelismo e partidismo na concesión de licencias) e o de permisividade dun número limitado de televisións privadas (lei 10/1988 de Televisión Privada). No último período de goberno socialista apróbase a Lei 42/1995 (22 de decembro) que regula especificamente as telecomunicacións por cable integrando servicios de televisión, telefonía e informáticos de toda índole (transporte de sinais de son, datos, imaxes ou combinación delas). Con ela púñase couto ás redes de cable existentes, esixindo que só as empresas privadas (Sociedades Anónimas) se presentaran ós concursos públicos de concesión de licencias (xa que a titularidade do servicio de telecomunicacións permanece, en teoría, no Estado) e que estes se realizaran en demarcacións territoriais de 50.000 persoas (censadas, suponse) como mínimo. As redes existentes que non se axustaran ós requisitos legais e non obteñan concesións son obrigadas a desmantelarse. Inxustificadamente, restrinxindo as ofertas ás S.A. estase discriminando ás Sociedades Cooperativas, ás asociacións citadas e mesmo a entidaes locais que quixeran optar ás licencias. Con esta arbitrariendade queda máis transparente aínda, se cabe, a quen quere beneficia-lo "ordenamento" gobernamental das Telecomunicacións.

Nun Decreto do subseguinte goberno conservador (7 de xuño de 1996) ampliase o prazo para ese desmantelamento, pero en conxunto permanecen os novos conflitos por establecer demarcacións, adxudica-las licencias, controla-

los contidos das programacións televisivas, perseguir ás redes locais e comunitarias que fiquen na ilegalidade e acceder previo pago ós servicios privilexiados das telecomunicacións por cable que anuncian un novo modelo de relacións (entre organizacións e empresas, sobre todo) e novas distincións sociais de status e poder entre a xente. Para corroboralas tendencias deliñadas antes, Telefónica obtén o privilexio de se-lo segundo operador en tódalas demarcacións que lle interesen, co que se afirmará como empresa ex-monopolista privilexiada no reparto público de licencias e sen obrigas de fornecerlo servicio público (de feito, ó mesmo tempo iniciou trámites para asociarse con Canal Plus para asegurar aínda máis a integración de servicios privados de pago).

Uns anos antes xa empezaron a constituírse nas cidades e áreas metropolitanas máis rendibles economicamente grupos empresariais que puideran converterse nos futuros operadores únicos en cada demarcación (xa que, sen contar a Telefónica, só haberá un operador activo por un período de 25 anos renovables despois de cinco en cinco anos) e que puideran xuntar capitais para custearlos investimentos sobre todo en infraestructuras e, en menor medida, en traballo. Bancos, empresas eléctricas, multinacionais das comunicacións e da produción audiovisual, medios de comunicación e mesmo concellos integran moitas das sociedades de xestión constituídas. Revistas como Satélite TV son un bo observatorio destas alianzas e da ideoloxía liberalizadora que as anima.

En Galicia no proceso tamén poden distinguirse os pequenos operadores dos grandes grupos empresariais que involucran ás principais caixas de aforro, a case tódolos grandes medios de comunicación locais e estatais (Faro de Vigo, La Región, La Voz de Galicia, Antena 3, Canal Plus, etc.), Unión Fenosa, Telefónica e outras empresas (Intelsis, UIH, etc.): son Vigocable, Grupo Cable e Grupo Gallego del Cable. O Grupo Cable ten en proxecto cablear Vigo, A Coruña e Santiago⁵. Os operadores pequenos como Galivisión no Morrazo e no Baixo Miño, Openor en As Pontes, Mecatel en Melide ou Proges en O Carballiño, están facendo un fronte común de televisións comerciais locais para conseguir demarcacións territoriais pequenas á medida das súas posibilidades. Xunto a eles tamén se aliñará Sesteiro, coa diferenza de que este é o único caso dunha empresa cooperativa e coa maior conta de socios/usuarios na súa rede. Por contra, as últimas manifestacións políticas apuntan a constituír unha demarcación única en toda a Comunidade Autónoma galega que só beneficiaría a un dos grandes grupos do cable e a Telefónica, mentres que numerosas zonas pouco rendibles debido á orografía, ós custos dos tendidos e ó poder económico dos seus habitantes, quedarían á marxe destas redes.

A xeografía das telecomunicacións, sen embargo, non é un puro divertimento virtual nin o acceso a un mundo de maior e máis eficaces relacións comunicativas entre a xente, xa que move o diñeiro público de todos e todas en direc-

---

5.- Marcelo A. Martínez, (1996), 'O negocio do cable', en *Galicia Internacional*, xaneiro.

ción ós beneficios e disfrutes dunha poboación cada vez máis minoritaria. Por outra banda, vanse modificar tanto a xeografía física das infraestructuras terrestres e aéreas (postes, cables, ondas, etc.) como a relación social das culturas locais e populares con medios e mensaxes cada vez máis alleos (produccións audiovisuais e informativas estranxeiras, etc.) afectando dun xeito reaccionario ós intereses da colectividade.

2. **¿É posible unha telecomunicación alternativa ó modelo mercantil dominante e emerxente?**

A batalla empezaron a dala as televisións locais de carácter comercial, polo xeral S.A. e S.L. Moitas delas están divididas entre a emisión por ondas e a emisión por cable, a repetición de sinais vía satélite e a produción audiovisual propia. A meirande parte xa combina modalidades diversas, menos no modelo empresarial. Como xa dicimos que o mercado máis interesante dende o punto de vista económico é o dos teleservicios, a maioría de ofertas tenderán a combinar servicios e mesmo a coordinarse cos grandes operadores. Pero tanto as televisións locais de carácter comercial como outras redes organizadas de carácter non lucrativo (videos comunitarios, televisións municipais, redes de cable veciñais para repetir sinais...) loitan por non desapareceren da nova reorganización das telecomunicacións.

A cuestión que nos formulamos é se neste conflito se están a presentar proxectos globalmente alternativos dende experiencias locais. Nunhas xornadas sobre este tema, o representante dunha TV local non lucrativa, xurdida no seo dunha unión de colectivos veciñais e sociais⁶, defendía que a supervivencia destas experiencias locais só podería vir da man da creación dunha identidade propia moi ben diferenciada en tres eixos:

- 1) Lanzando mensaxes intensas, dentro dun territorio pequeno e para unha audiencia limitada;
- 2) Buscando o reflexo e a representación nas pantallas da mesma xente receptora;
- 3) Proporcionando máis interacción real coas audiencias locais, mediante a creación de "gabinetes de prensa" da sociedade civil, a apertura a recibir produtos informativos creados polos usuarios, a recoller tódalas manifestacións artísticas, creativas e culturais que se dan na zona e a favorece-lo intercambio coas escolas locais e coas universidades.

A comunicación local ten, en efecto, entre as súas posibilidades a de rachar cos modelos unidireccionais de emisión informativa e favorece-la reciprocidade

---

6.- Trátase de Tele K, do barrio de Vallecas de Madrid. F.Pérez Ramos, (1996), 'Programación y producción', en Xornadas sobre *Televisións Locales. protagonistas del Siglo XXI*, Facultad de Ciencias de la Información, 15 de abril.

comunicativa, permitindo que máis xente participe en producir a información que lle interesa. É difícil entender un proxecto de TV ou telecomunicacións locais que non aspire a un proxecto de comunicación local propia onde as novas e problemas locais non sexan marxinados dos grandes media masivos. Pero por **medios de (tele)comunicación alternativos** podemos entender ademais unha dupla preocupación por non reproducir os modelos unidireccionais e discriminatorios dos mass media, por unha banda, e por tampouco reproducir os modelos xerárquicos de organización, división do traballo e explotación económica que se dan neles⁷. De feito, moitas televisións e redes de cable locais non inciden demasiado a fondo na primeira alternativa e case nunca na segunda.

Os problemas cos medios de comunicación local agudízanse cando aparecen os novos servicios telemáticos, o Estado se desentende de garantilos como servicios públicos a toda a poboación (liberalízaos) e o esforzo de organización social para chegar a autoxestionalos é ímprobo (con grandes investimentos económicos pouco asequibles no actual estado de desenvolvemento das prácticas financeiras autoxestionarias). O que para unha emisora de radio libre é doado, para a maioría de proxectos de televisión ou de creación de redes de TV por cable lévalle bastantes anos e custos. O reto, pois, ó meu entender, é o de non quedarse en simples proxectos de TV local ben diferenciada, senón en embarcarse en proxectos de desenvolvemento local que defendan os intereses colectivos nos novos eidos das telecomunicacións por cable:

- garantindo que a descentralización productiva e a reestructuración das empresas tradicionais de telefonía e similares non destrúa máis traballo e o substitúa por novas tecnoloxías;
- facilitando o acceso asequible e en igualdade de condicións non só á recepción das (e produción-participación nas) TV privadas e públicas, senón, sobre todo, ós novos servicios telemáticos;
- ofrecendo alternativas comunicativas reais, con contidos e formas alternativas simultaneamente, con acceso de emisión a tódolos colectivos sociais e con independencia e capacidade de crítica;
- a autoxestión económica e financeira;
- a racionalización do consumo enerxético e do impacto medioambiental das instalacións necesarias (centrais, postes, cableado, aparellos, etc.).

Coido que unha cooperativa de consumo ou de produción de servicios telecomunicativos pode ser unha opción axeitada a eses requirimentos e, sen embargo, é a opción menos explorada na actualidade. A experiencia que analizamos a continuación demostra que máis ca un camiño de rosas hai un outro de espiñas para facer potente unha tentativa dese estilo. De calquera xeito, o proceso participativo iniciado xa ensinou moitas cousas e outras quedarán por

---

7.- M. Senecal, (1986), *Televisións y radios comunitarias*, Mitre, Barcelona; M.de Fontcuberta, J.L.Gómez Mompert, (1983), *Alternativas en comunicación*, Mitre, Barcelona.

aprender e experimentar, porque tampouco somos quen de dar unha definición dogmática do que debe se-lo alternativo en comunicación á marxe dos contextos particulares de cada comunidade.

3. Unha breve historia do proceso de creación de Cabo TV Sesteiro S.Coop. na bisbarra do Morrazo.

En tres dos concellos do Morrazo, Cangas, Moaña e Bueu existe un forte movemento veciñal e de bases cidadás que se manifesta con claridade en situacións críticas como a crise da pesca, a depresión industrial de empresas conserveiras, a loita fronte a autovía rápida que pretende atravesala península, o derrubo de edificacións ilegais no litoral ou a defensa dun sistema único en toda Galicia de reciclaxe de residuos. No tema que nos ocupa agora cómpre sinalar que durante anos moitas das asociacións veciñais existentes e algunha outra creada especialmente para o tema principiaron a instalar antenas colectivas para recibir nidiamente o sinal das televisións públicas e espallalo por cable a tódalas vivendas que quixeran participar economicamente na solución a ese problema. Esas antenas tamén recibían o sinal doutras canles vía satélite, co que non só solucionaban un problema senón que ademais ofrecían un produto novidoso, variado e barato, xa que ningunha destas entidades cobraba máis aló dos custos de instalación e mantemento.

Moitas das redes instaláronse en condicións exclusivas para a circulación de mensaxes televisivas e só unha asociación de Cangas, Sesteiro, fixo un investimento maior prevendo a posibilidade de que proximamente puideran circular polos seus cables máis tipos e cantidades de informacións. Nesta situación apareceu a normativa legal de decembro de 1995 que obrigaba a formar empresas tipo S.A., a ter licencias municipais de emisión provisional, a presentarse ós concursos de licencias e a posuír un tipo de redes de cable con altas capacidades de circulación informativa. En novembro xa houbo 4 asociacións de Cangas que lle solicitan permisos ó concello para amplialas súas redes. Pero as novas esixencias legais impuñan tamén a existencia de dous únicos operadores de cable en cada demarcación territorial (sendo un Telefónica), polo que aparecía unha triple necesidade cos seus conseguíntes problemas:

- 1) unirse para optar a se-lo operador elixido;
- 2) facer desa unión a forma de empresa;
- 3) e conseguir unha demarcación territorial adecuada ás posibilidades do colectivo resultante.

En Cangas e Moaña existían numerosas redes, unhas tecnicamente máis obsoletas ca outras dende o punto de vista das novas esixencias legais, pero en Bueu a situación era que só unha asociación veciñal instalara recentemente a rede, mentres que por todo o municipio e mais por Marín estaba a funcionar unha TV local -Galivisión- con programación propia, con intereses comerciais,

con vínculos empresariais e políticos e coa intención de expandirse por toda a comarca e tamén optar á licencia do cable. Esta empresa, sen embargo, posuía poucos abonados, pero fixo uns investimentos de abondo para estar na procura de influír na zona e en distintas instancias de poder co fin de gañar fronte ós colectivos veciñais.

A asociación que tomou a iniciativa de explica-la situación e conseguiu-la unión do resto de colectivos con cable (ou en expectativas de engadirse pronto) foi Sesteiro. Para isto contou inicialmente co apoio de algúns concelleiros municipais de Cangas, locais públicos do centro cultural e diversos asesoramentos técnicos. Entre estes está o da Asociación Para a Economía Social (APES), polo que tras de algúns contactos e discusións se decide que a parte de constituír unha Sociedade Anónima a mellor alternativa era constituír unha Sociedade Cooperativa que fora titular da S.A. -esixida de xeito discriminatorio na Lei con respecto a outras modalidades empresariais e sociais- e que tendo unha estrutura democrática podería garanti-la representación dos numerosos colectivos e persoas que se pretendía integrar no proxecto.

As instalacións de Sesteiro acadan unha posición favorable do Concello de Cangas, coa concesión provisional de emisión, e tamén o recoñecemento do entón Ministerio de Obras Públicas, Transportes e Medio Ambiente da calidade técnica das súas redes. Durante os tres primeiros meses de 1996 vanse xerando pequenos acordos e a decisión de participar na elaboración dos Estatutos da futura cooperativa por parte de varios representantes de colectivos usuarios do cable, mesmo de aqueles que logo non van continuar no proxecto. O asesoramento técnico que facemos dende a APES céntrase entón en ofrecer posibilidades de organización, axudar na tramitación da constitución da cooperativa e da S.A., discuti-los proxectos e informes técnicos dispoñibles e dinamizar e regula-las asembleas iniciais. Pero non tódolos colectivos, por distintas razóns en cada caso, se comprometen a integrarse no ambicioso proxecto de crear unha cooperativa de consumo que sexa unha alternativa potente a empresas autoritarias, ós grandes grupos mediáticos e ós modelos de comunicación dominantes.

Cabo TV Sesteiro S.Coop. obtén a certificación negativa do nome e posteriormente son aprobados polo Rexistro os seus Estatutos. Tamén se constitúe a S.A. cun capital mínimo baixo o control da cooperativa. Moitas das persoas que veñen en representación dos colectivos e que van adoptando compromisos co proxecto teñen unha tradición política, veciñal, sindical e de mancomunidades de montes. A compoñente rural e mariñeira de moita da poboación asociada e usuaria da TV por cable tamén tivo sempre presenza directa (con dificultades de expresión escrita ou de comprensión dos aspectos empresariais, por exemplo) e indirecta (representando nas xuntanzas a despreocupación e desconfianza de moitos socios e socias con respecto ós seus dirixentes e, por exemplo, en relación á domiciliación bancaria das cotas). De calquera xeito, a antiga asociación Sesteiro tenta presentarse sen lidera-lo proxecto xa que busca a má-

xima integración de tódalas asociacións e redes existentes. Pero, posto que é nesa asociación onde se decidiran dende o primeiro momento a constituí-la cooperativa, ademais de se-la máis numerosa en cantidade de socios e socias, as primeiras xuntanzas e asembleas (entre 20 e 30 persoas) aparecen como un proceso constante de explicación, información e busca de consenso coa iniciativa de Sesteiro.

En maio hai catro asociacións que deciden integrarse definitivamente na cooperativa e, en conxunto, agrupan inicialmente a máis de 1.100 familiares socias. De xuntarse o resto de asociacións coas que houbo xuntanzas pero que non se decidiron a entrar definitivamente na cooperativa e quedaban á espera (case tódalas de Moaña), pasarían de 2000 as familias asociadas actualmente usuarias do cable. Antes, entre marzo e abril, desenvolveuse outro proceso participativo e moi didáctico para as intencións integradoras do proxecto. Foron as asembleas coas familias socias para que decidiran a súa transformación de asociacións de usuarias a membros da nova cooperativa Sesteiro. Estas asembleas constituíntes celebrábanse tras unha preparación previa das informacións a levar a elas (principalmente sobre a Lei e as cooperativas, en xeral), da publicación dun boletín informativo e dos principais argumentos que aconsellaban a continuidade das redes por esta vía. Nelas aprobouse por unanimidade as catro entradas na cooperativa, se ben nalgún caso precisáronse varias tandas para que a xente pensara en casa que votar. Tamén nelas se explicaba o dereito de participar nos órganos sociais da cooperativa (Consello Rector, sobre todo).

Por último, durante maio e xuño intensifícase o traballo de tramitación administrativa, de organización do Consello Rector da cooperativa, de administración e secretaría da mesma, de divulgación local do interese do proxecto noutras asembleas con colectivos que aínda non tiñan redes de telecomunicación por cable e, sobre todo, as conversas coas forzas políticas da bisbarra para que cheguen a un consenso de solicitar unha demarcación territorial que beneficie a Sesteiro (a que abranguese, unicamente, a Cangas, Moaña e Bueu). O noso asesoramento cooperativista vai máis aló de explica-lo funcionamento cooperativo e apoiar ó funcionamento democrático do Consello Rector para implicarnos nunha divulgación das vantaxes que supón unha cooperativa coma esta para o futuro de toda a bisbarra. Por outra banda, o segundo pilar dos argumentos en favor da cooperativa era que os servicios de telecomunicación por cable van ser inaccesibles para a poboación máis feble economicamente e máis marxizada culturalmente, polo que a súa participación como socias da cooperativa garante que estes servicios sexan asequibles e os beneficios dos intercambios comerciais de empresas a través do cable da cooperativa revertan na colectividade.

Sesteiro contratou a unha persoa para tarefas administrativas pero en seguida se sumaron distintas persoas voluntarias (sobre todo da mocidade) para principiar cunha emisión propia de TV local. Os partidos políticos da zona, sen embargo, estimaron máis conveniente solicitar á Xunta e ó novo Ministerio de

Fomento unha demarcación territorial que incluía a Marín, polo que, en principio, Galvisión aparecía con máis posibilidades de facerse coa futura licencia. Pero a incerteza aínda está aberta xa que esa empresa pode non continuar sendo rendible para cando se convoque o concurso público, Sesteiro pode acadar maiores apoios sociais e consolida-la súa oferta social ou, o máis temible, a demarcación pode ser desestimada en base ós intereses dos grandes grupos do cable por controla-lo negocio das telecomunicacións en toda Galicia (nas zonas urbanas máis rendibles) e conseguir unha demarcación única na Comunidade.

4. O sentido dunha autoxestión popular das telecomunicacións.

Poderíanse destacar seis dimensións que lle daban sentido ó proxecto de Sesteiro S.Coop. como produto dunha organización veciñal como resposta a un conflito social.

1/ A cooperativa Sesteiro xorde como unha resposta á ameaza de supervivencia dunhas instalacións veciñais que, de súpeto, pasan a ser ilegais e deben destruír tódolos investimentos que fixeron sen te-la seguranza de que os servizos de telecomunicación vaian ser cubertos por empresa algunha. Algunhas redes optarán pola supervivencia clandestina e resistentes nos seus baluartes coa forza simbólica que dá ter a parroquias e lugares completos conectados (aínda que a forza real de mobilización se cadra diste bastante da anterior).

2/ A cooperativa ofrece unha alternativa económica e social para fornecer á poboación dun servizo público que o Estado non quere ofrecer (e mesmo vai axudar economicamente a que o dean empresas privadas) e que as empresas privadas van vender en base ós seus intereses de obte-los máximos beneficios posibles (dirixíndose ás zonas urbanas, ás empresas, ós usuarios solventes, etc.). Mentres que nas empresas privadas de telecomunicación cada entidade, fogar ou persoa abonada paga diñeiro a fondo perdido por obte-lo servizo, na cooperativa todo o que se paga é para cubrir custos e constitúen investimentos nunha empresa propiedade de toda a colectividade. De ter beneficios (cobrando, por exemplo, servizos a terceiros non socios) estes revirten en toda a sociedade segundo a lexislación (fornecemento dos fondos obrigatorios e retorno cooperativo). Cando alguén abandona a cooperativa recupera as súas aportacións ó capital social, pero se alguén abandona a conexión a unha rede comercial se vai sen nada.

3/ Coa cooperativa establécese definitivamente un cambio nos modelos de comunicación local xa que a necesidade dunha TV local propia deberá acompañarse de moitos outros mecanismos comunicativos, servizos e iniciativas que fagan rendible a un medio tan caro e unidireccional como é o dunha TV con moita produción propia. A meirande parte de teleservizos en man da comunidade poden realmente aforrar custos enerxéticos de desprazamentos ou tempo de traballo, pero de quedaren estes servizos (telebanco, telecompra, telemedicina, internets, etc.) en mans privadas é probable que uns se complementen cos

outros porque ninguén presionará con forza para a maior eficacia e utilidade social das telecomunicacións.

4/ A unión de tódalas asociacións de usuarios de cable facía tamén que se afrontaran en común os custos de reactualización das redes e de mantemento. Esta adaptación técnica tiña unha lóxica económica que aconsellaba a viabilidade empresarial da cooperativa cun maior número de socios cos dunha soa asociación como era a antiga Sesteiro. Cara a obter facilidades financeiras tamén a cooperativa pode dispoñer dunha sección de crédito e, de calquera maneira, tamén a presión social é maior cara ser un aval seguro para entidades financeiras alleas.

5/ O punto forte da cooperativa é a xestión e o control popular da rede. A estrutura democrática das cooperativas en principio concebiuse como unha réplica da estrutura representativa das asociacións veciñais das que procedían cáseque tódalas redes. Sen embargo, a organización moito máis asemblearía (na modalidade de asembleas de delegados debido ás dimensións da sociedade, e no funcionamento asembleario do Consello Rector) e plural (en variedade de asociacións orixinarias, de orientacións políticas dos seus representantes, en membros que toman responsabilidades organizativas sen teren maior experiencia asociativa, etc.) que se concita na cooperativa viña satisfácelas inxerencias de moitas persoas responsables das redes da súa zona e a despexa-los medos de control por parte dalgunha facción ou asociación.

6/ Todo o proceso de creación da cooperativa amosou tamén os graos de compromiso de moitas desas persoas, a importancia da solidariedade e unión entre distintos colectivos, a participación nun proceso de información por tódalas localidades implicadas e a aprendizaxe do significado das organizacións cooperativas e da necesidade de tomaren iniciativas sociais que se adianten ás afrentas liberalizadoras no eido das telecomunicacións que nos venden como un factor máis de progreso e ocultan o paro crecente e o control económico e comunicativo maior sobre a poboación.

5. Os conflitos acaecidos durante o proceso de organización da cooperativa.

Dicía antes que este non foi precisamente un camiño de rosas, así que podemos analizar agora algúns dos conflitos ou situacións críticas polas que atravesou o proceso de creación desta "cooperativa de consumo de servizos especiais". Nalgunhas teorías distínguense os conflitos dentro dunha parte da organización (as relacións de poder entre os membros da organización) e aqueles que afectan a tódalas partes da organización (relacións de poder, obxectivos e capacidades)⁸. Uns constitúen crises transitorias e localizadas polo que cando

---

8.- J. Etkin, L. Schvarstein, (1989), *Identidad de las organizaciones. Invariancia y cambio*, Paidós, Buenos Aires.

se superan non se dá máis ca un cambio evolutivo na organización. Outros constitúen catástrofes que poñen en cuestión todo o sistema e esixen un cambio completamente transformador das formas de interacción na organización. As perturbacións, sen embargo, poden proceder tanto de fóra como de dentro da organización; o que importa é a definición do estado conflictivo e os xeitos de superalo. Pois ben, na creación de Sesteiro ocorreron varios conflitos que poderíamos caracterizar como "crises" con distintas orixes en cada caso e con distintos estilos de superación tamén en cada caso, xerándose algo máis parecido a unha "catástrofe" a partir da última decisión intermunicipal de solicitar unha demarcación ampla e que está esixindo na actualidade cambiar postos de responsabilidade, obxectivos de evolución, estratexias de negociación, accións presentes de dinamiza-las redes asociadas e capacidades e infraestructuras apropiadas para ese novo escenario.

Cinguireime a continuación ás crises que se sucederon durante o proceso de creación xa que o período de *catástrofe* actual é menos accesible á análise e quizás sexa debido ás necesidades de consolidación do proxecto con moitas oposicións poderosas no seu contorno.

Centrándonos nos conflitos con orixe interna pódense destacar tres. O primeiro é o que se deu nas asembleas iniciais de encontro entre asociacións de usuarios de todo o Morrazo. Nestas reunións máis ou menos periódicas non acudían sempre os mesmos representantes de cada colectivo, algúns colectivos non acudían a tódalas convocatorias, moi pouca xente estaba informada da situación legal e do significado de facer unha cooperativa e, por último, tomábanse tímidos acordos en relación á necesidade que existía de implicarse económica e persoalmente no proxecto. A presenza dun concelleiro municipal nas primeiras xuntanzas puido crear certo malestar ou sospeitas, polo que esta persoa deixou de participar e apoiar coa súa presenza o proxecto. A maior información dos membros da asociación Sesteiro tamén causaba crispación por teren estes máis clara a urxencia de tramitar rápido a creación da cooperativa e porque moitas veces había que repeti-los mesmos argumentos en varias xuntanzas. A presenza dos técnicos da APES tentaba regula-los turnos de palabra, clarexa-las informacións que iamos coñecendo e explicar didacticamente, en numerosas xornadas, o proceso de creación da cooperativa. A intervención do enxeñeiro técnico que deseñou as redes locais ás veces amosaba dificultades de comunicación e sospeitas recíprocas. En xeral, o proceso implicativo de elaboración dos Estatutos afianzou moitas confianza, pero tras este período as persoas menos seguras con todo o proxecto foron distanciándose e quedaron só catro asociacións fixas e unha con actitudes moi ambivalentes.

A celebración de asembleas constituíntes en cada unha das catro asociacións que se integraron na cooperativa conlevaba un esforzo intenso de convocatoria e explicación da situación e das vantaxes da proposta de cambio. Os boletíns informativos facilitaban parte da tarefa e tamén os representantes de cada asociación foron informando minimamente sobre o proceso antes das asembleas.

Non obstante, polo menos nunha delas, a maior parte da xente non tiña nin boletín nin información sobre todo o proceso dende finais do ano 95, polo que o debate foi máis intenso e aberto ca nos outros lugares. Neste caso optouse pola solución de deixar unha semana de reflexión para logo decidir colectivamente a entrada e este procedemento favoreceu tamén a confianza na xente que ía tomando responsabilidades na cooperativa. Nesta mesma asemblea solicitouse de xente abonada que integraran o Consello Rector e se implicaran nas accións organizativas inmediatas (roldas de prensa, conversas con concelleiros, divulgación do boletín, etc.).

Un terceiro conflito con orixe interna á organización proviña das dificultades de traballar como Consello Rector da cooperativa, o que supuña certas diferencias coa dinámica aprendida nas Xuntas Directivas das asociacións veciñais. Este Consello Rector tiña un carácter provisional por seis meses. Integraba a membros das catro asociacións cunha proporcionalidade de representantes aproximada segundo o número de socias de cada colectivo. Entre os colectivos non só xurdiron diferencias de información sobre os temas, senón tamén de implicación e compromisos para, por exemplo, aporta-lo diñeiro que lle correspondían a cada colectivo para ir sostendo economicamente o inicio da cooperativa. O presidente da cooperativa tamén funcionaba dun modo moi impulsivo e acumulando moita información sobre os temas previos a cada reunión, polo que estas dependían moito desa persoa. A nosa intervención nesas reunións tentaba facilita-la expresión de tódolos membros e que aprenderan algunhas técnicas para que todos coñeceran a orde do día, se chegara ata o final do planeado e se tomaran decisións sobre cada tema. De feito, os desentendementos económicos (cotas, novos investimentos, solicitar créditos, contratación, etc.) non correron parellos ós compromisos de repartirse tarefas para levar adiante negociacións ou acudir ós actos informativos, asembleas e roldas de prensa.

Un segundo grupo de conflitos é o que enfrontaba á cooperativa con entidades externas. O conflito máis latente, primeiro, e progresivamente transparente co tempo, foi o mantido con Galivisión. En principio cada empresa levaba os seus asuntos de modo independente e con descoñecemento das xogadas da outra. Pero a presenza pública mediante publicidade, xuntanzas veciñais con asociacións que aínda non tiñan liñas de cable polas súas casas, relacións cos partidos políticos e notas de prensa, marcaba movementos que se determinaban reciprocamente. O conflito principal derivaba de que cada empresa tiña zonas de influencia propias (Cangas para Sesteiro e Marín para Galivisión), pero ambas loitaron por espalla-las súas redes (ou gaña-lo compromiso de aceptar unha rede en lugar da outra) por zonas ambiguas onde había división de vontades da poboación residente e dos apoios locais (Bueu, especialmente). En Moaña a cuestión reducíase a conseguilo apoio das redes existentes. O poder económico e político de Galivisión fixose manifesto no seu maior control dos medios de prensa e na adhesión incondicional de varios persoeiros políticos

á empresa privada e non á empresa social. A ocultación de datos sobre o estado das redes e sobre os custos económicos para a xente usuaria convertían a loita nun enfrontamento de discursos pola lexitimidade de ámbalas dúas empresas. Entre outros intercambios de acusacións, finalmente a demarcación desexada por Galivisión foi aceptada por tódolos partidos políticos da bisbarra, mesmo por aqueles que en principio apoiaron a Sesteiro.

En oculta relación co anterior (suxerida por algunha autoridade), Sesteiro sufriu un revés importante cando Unión Fenosa principiou accións de desmantela-los cables da única rede da cooperativa que había en Bueu. Era o mes de abril e a cooperativa aínda estaba en cernes de constituírse definitivamente, pero a unión de tódalas asociacións formou unha fronte común para ir negociar coa empresa eléctrica. A maior parte das redes de TV por cable pasaban por postes de tendido eléctrico e por vivendas, pero non tódolos postes eran propiedade de Fenosa, senón veciñais ou municipais. Precisamente en Bueu era onde o litixio con Galivisión era máis intenso por buscar recoñecemento municipal, sobre todo, polo que unha acción agresiva á única rede da cooperativa aí parecía connotar máis cousas cá simple defensa dos intereses de Fenosa. A postura de Fenosa foi tamén moi intransixente, dicindo ós responsables locais que obedecían ordes de Madrid e que non sabían quen influíra alí, pero que o máis a onde se podía chegar era a estudia-la situación de cada poste, a súa propiedade e a súa seguranza, e a elimina-las redes veciñais dos postes privados da empresa eléctrica, para o que se creou unha comisión mixta. Este acontecemento crítico serviu para comproba-lo valor da unión e da forza na cooperativa en intensas asembleas de discusión que esixiu altas doses de concentración para moderar e chegar a decisións consensuadas, cousa que cada asociación por si soa tería moi difícil á hora de loitar contra xigantes coma Fenosa. Tamén se formulou a posibilidade de elaborar unha lexislación alternativa sobre o uso conxunto dos postes, xa que se vislumbra no futuro que o espacio terrestre non poderá estar pragado de postes e por ser un espacio público haberá que racionaliza-lo seu uso ecolóxico.

Por último podemos falar do conflito non tanto cos organismos da Administración que se lavaban as mans durante a falla de Regulamento que desenvolveuse a Lei do cable (emitido en agosto de 1996), como cos partidos políticos que teñen representación nos concellos e na mancomunidade do Morrazo. Este conflito veu dado polas distintas propostas de demarcación territorial que se solicitaban e pola influencia que cada empresa tiña sobre os colectivos sociais dos tres municipios centrais implicados. A neutralidade e ambivalencia de varios destes partidos políticos resolvéronse cunha decisión salomónica que non favorecía de todo á cooperativa pero que tampouco comprometía ós concellos en declarar que Galivisión era a opción empresarial máis viable, xa que moita xente da zona está involucrada en Sesteiro, e desconfía da viabilidade da primeira. Varios membros de Sesteiro desvinculáronse politicamente dos partidos políticos que, ós seus ollos, lles "traicionaran", por non apoiar unha iniciativa

popular como a desta ambiciosa cooperativa. A batalla, sen embargo, dábase fundamentalmente en conversas privadas e na prensa, pero esta a penas situaba a responsabilidade nos partidos políticos con representación municipal, senón nunha rivalidade entre dúas empresas aparentemente en igualdade de oportunidades (ver, por exemplo, La Voz de Galicia 23/2/96, 13/6/96, 19/6/96, 1/10/96; Faro de Vigo 8/6/96, 20/6/96, 23/6/96; Diario de Pontevedra, 23/6/96, 14/6/96). Gran parte dese traballo de negociación política foi levado polos membros do Consello Rector.

6. O asesoramento organizacional: coñecementos, implicacións e accións do persoal técnico que apoia a unha iniciativa de economía social.

Voume cinguir aquí unicamente ó papel que eu desenvolvín como sociólogo membro da APES e asesor en materias organizativas, de participación e de comunicación alternativa. Outros técnicos, como o enxeñeiro de telecomunicacións que traballaba coas asociacións, tiveron unha participación máis escura, alonxada e cara ca nós (o economista e mais eu, ámbolos dous como técnicos da APES).

Do proxecto inicial de colaboración coa iniciativa de creación da cooperativa houbo dúas tarefas que ficaron postergadas para un período de maior estabilidade do proxecto, aínda que durante o proceso de asesoramento eu encargueime de recoller algún material que as fixera posibles e de abri-lo debate sobre a súa necesidade: 1) a realización dunhas xornadas abertas sobre TV local e por cable, sobre telecomunicacións e sobre cooperativismo e iniciativas sociais de organización no eido da comunicación; 2) a elaboración dun modelo de TV propia e, inda máis, de comunicación local propia, para poder presentalo como documento aval da solidez do proxecto no concurso de licencias.

A APES, en principio, ofrece o asesoramento a todo proxecto cooperativista, a parte das posibilidades de ser custeado economicamente polas persoas promotoras do mesmo. O financiamento búscase a posteriori por parte da APES ou por parte do mesmo grupo cooperativista, ou por ambos, pero o que se persigue, ante todo, é o estudo da viabilidade, a aprendizaxe cooperativa durante o proceso de creación, a participación igualitaria e democrática xunto ós técnicos e a consolidación do proxecto empresarial e social. Deste xeito soemos propor unha fórmula de "autoxestión da demanda" que consiste en negociar abertamente os custos do asesoramento, as posibilidades de conseguir financiamento propio ou alleo, as tarefas en que vai consistir e a explicitación dos distintos intereses que se concitan por parte da xente técnica e por parte das distintas persoas promotoras⁹.

9.- A. Lorenzo Vila e M. Martínez López, (1997), *Autoxestión Cooperativa. Manual de Organización e Participación en Sociedades Cooperativas*, Federación de Cooperativas Sinerxia-Xunta de Galicia.

Pódense resumi-las tarefas desenvolvidas en catro principais:

—A coordinación de asembleas e xuntanzas, tanto entre asociacións, como do Consello Rector, como de cada asociación no caso das asembleas constituíntes, como de reunións informativas con colectivos alleos á cooperativa; nelas aparecían hábitos de violencia simbólica, confusión, indecisión, dirixismo, reiteracións, persoalismos, desinformación, etc. que se debían manexar a prol de conseguir asembleas satisfactorias para a expresión de todos e todas, e tamén incidimos na procura de rotación polos postos de moderación, toma de notas, comisións de traballo, etc.;

—Elaboración conxunta dos Estatutos da cooperativa, propoñendo posibilidades de organización e divulgando o significado de puntos importantes dos mesmos como os dereitos e obrigas, os períodos de responsabilidades, a posesión de cada familia socia dunha copia dos Estatutos, posuír unha sección de crédito, etc.;

—Contribuír, cunha presenza e discusión constantes, á formación cooperativista e a crea-las condicións idóneas de participación de toda a xente na creación e consolidación da cooperativa; tentouse evitar así o vangardismo, a rutina e a falla de mobilización necesaria que poderían marcar a marcha futura da cooperativa e que nesta se institucionalicen certas pautas de comportamento burocratizado e dominador;

—Deseño e coordinación dunha campaña publicitaria/informativa da cooperativa nas localidades do Morrazo; elaborouse un boletín informativo que se puidera entender como distintivo da cooperativa en relación á publicidade simplificadora de Galvisión e que axudara a informar minimamente, suxerir e motivar para achegarse a Sesteiro, dada a desinformación existente sobre estes temas; as estratexias de contacto cos periodistas e co estilo das notas de prensa que se lles enviaban tamén implicaban un traballo de aprendizaxe para tódolos membros do Consello Rector e para nós.

En xeral, unha gran parte do traballo adicábase a traballar co Consello Rector en dar exemplos de elaboración de "ordes do día", de desenvolve-los temas e marcar puntos de consenso e accións futuras (tamén as próximas xuntanzas). Non era unha cuestión de frear demasiado o proceso en solucionar moitos conflitos persoais ou interasociativos, senón en mostrar xeitos de dinamización das asembleas e de seguir certos trámites administrativos que ían parellos á organización interna. Por outra banda, as asembleas constituíntes, o boletín informativo e a prensa orientáronse a abrir fluxos comunicativos entre o Consello Rector e o resto de socios, tentando evita-la imposición de decisións tecnocráticas ou unilaterais por parte dos representantes da cooperativa e buscando consensos que permitiran avanzar á iniciativa.

Ante as situacións conflictivas eran precisos momentos de análise, valoracións e adopción de posturas nas que os técnicos preferiamos non opinar. Si opinabamos sobre o tipo de conflito, posibles causas e consecuencias do mesmo, etc. pero en moitas ocasións o conflito era de carácter interno que

podía afectar á cohesión do núcleo da cooperativa, polo que as nosas intervencións podían instaurar unha instancia de poder interna que non desexamos en ningún momento. En efecto, parte da nosa intervención consiste en proporcionarlle a eles elementos, exemplos, coñecementos e estratexias para zafarse dos conflitos, organiza-las súas xuntanzas e facer medrar á cooperativa sen a necesidade permanente da nosa presenza (aínda que eventualmente poden recorrer a nós para cousas concretas). Esta valoración actual, varios meses despois de aquela experiencia, pode non ser de todo correcta xa que o Consello Rector pode sufrir unha transformación en canto os seus membros e os antigos quizás non revertan nos sucesores as aprendizaxes anteriores. Tamén o calibre dos conflitos e catástrofes futuras pode ser descoñecido de abordar para as novas persoas responsables da cooperativa.

A independencia de criterio e a busca da nosa progresiva presenza redundante, sen embargo, non significaron a desimplicación nos obxectivos e accións do proxecto que atinxían a acudir a moitas xuntanzas repetitivas e a buscar alianzas con moitos colectivos e persoas (por exemplo, recabando sinaturas). A preocupación porque todos tiveran fotocopias dos documentos importantes para a cooperativa (como a Lei do cable, un dossier de prensa, etc.), unha axenda cos teléfonos e citas de xuntanzas, información sobre as cooperativas e un clima de traballo satisfactorio se pensou como parte desa implicación no proxecto. Por último, o modelo de organización que se presentou foi debatido e modificado conxuntamente ata que certas experiencias persoais e en comisións deliñaron unhas opcións fronte a outras. Coido que unha aventura coma esta aínda ten moitos dilemas que afrontar, pero a participación social conseguida na experiencia de organización cooperativista deixou bastantes satisfaccións e aprendizaxes en toda a xente implicada. O suficiente para estar hoxe pertrechadas de ferramentas de defensa ante o avasallamento das telecomunicacións dominantes.

SUMMARY: The process of the creation of the cooperative TV cable company Cabo TV Sesteiro S. Coop., in the Morrazo (a cooperative that gathers together more than 1100 member homes) is described. The value of the union is analysed and the role of the conflicts and the style of their resolution in the initial stages of consolidation. The very unusual character of this way of approaching telecommunications is emphasised, moreover the strategic importance for a region to have democratic local managerial-organisational frameworks in the area of telecommunications. The role of the technician with a mission and code of conduct different to the technocratic technician or the technician who serves power in social and popular movements is outlined.